

УДК 342.95
ББК 67.9(4Укр.)301
А-43

Друкується за рішенням Бченої ради Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ, протокол № 1 від 31 серпня 2009 р.

За загальною редакцією кандидата юридичних наук, доцента Солов'я Я.І. та кандидата юридичних наук Басистої І.В.

Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 5-6 червня 2009 р.). Ч. II. - Івано-Франківськ: ПЮІ ЛьвДУВС, 2009. - 152 с.

До збірника увійшли наукові статті провідних науковців, викладачів, практичних працівників, курсантів та студентів, які глибоко вивчають проблему профілактики правопорушень підрозділами міліції громадської безпеки.

Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

УДК 342.95
ББК 67.9(4Укр.)301

© Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС, 2009

10. Герусалімов, Н.М. Павлик, Ж.В. Уловенко. – К.: Знання, 2007. – 223 с.

13. Алексеев С.С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве / Алексеев С.С. – М.: Юрид. лит., 1966. – 187 с.

14. Горшенев В.А. Способы и организационные формы правового регулирования / Горшенев В.А. – М.: Юрид. лит., 1972. – 256 с.

15. Веремеенко И.И. Механизм административно-правового регулирования в сфере охраны общественного порядка / Веремеенко И.И. – М., 1981. – 356 с.

16. Юридична енциклопедія: у 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемпученко (відп. ред.) та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2003. – Т. 3. – 792 с.

Янків Ірина Ігорівна,
*старший викладач кафедри судочинства
Прикарпатського юридичного інституту ЛьвівДУВС*

КОРУПЦІЯ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ І МАЙБУТНЄ

Розвиток будь-якого сучасного суспільства, рухаючись шляхом поступу, невпинно має як позитивні, так і негативні сторони. Однією з негативних тенденцій сьогодення є корупція. Це слово в сучасному його трактуванні охоплює прояви зловживання владою для одержання матеріальних благ, послуг, пільг та інших переваг зі сторони уповноважених суб'єктів.

Прояви корупційних діянь спостерігаються не тільки на території України, але і в інших країнах. Це доведено великою кількістю проведених міжнародних досліджень та різноманітним організацій, які ведуть боротьбу з корупцією. На відміну від майже всіх інших правопорушень корупція не піддається офіційному встановленню ступеня її поширення. Найбільш авторитетним в цьому сенсі на сьогодні лишається індекс сприйняття корупції (ІСК), який щорічно складає міжнародна недержавна організація Трансперенсі Інтернешнл (ТІ), хоча назвати результати її досліджень на сто відсотків об'єктивними і достовірними було б перебільшенням. Тим не менше, той факт, що згадана організація робить свої висновки, спираючись на аналіз результатів опитувань громадян і підприємців щодо їхнього відчуття корупції у своїх країнах, а не на офіційну статистику, безумовно викликає довіру до діяльності ТІ.

Корупція вразила державний апарат та органи місцевого

самоврядування України. Найчастіше її прояви торкаються питання зловживання правомочними повноваженнями різних форм власності, нерозподілу благ. Як явище, що включає в себе корупційні діяння суб'єктів, вона завдає значної шкоди та гальмує розвиток економіки України, розширює сферу діяльності її тивового сектору. На відміну від розвинених країн, де корупція часто вражає яку-небудь одну складову частину політики - впливову спілку чи політичну партію, Україна ж є менш захищеною (на межі з повною незахищеністю, що є усвідомленою і проковзаною) системою інститутів і „охоронними організаціями“, що дозволяє більшості тих, хто має „доступ до корумпованого тіла“, використовувати його для того, щоб просто вижити, а привілейованій меншості – продовжувати своє збагачення. Поширення корупції в нашій державі можна вважати тотальним. Іноді суб'єкти корупційних діянь навіть не задумуються про можливі негативні наслідки своїх дій.

Факторами впливу на рівень розповсюдженості корупції є ступінь демократизації суспільства, стан економіки держави, рівень матеріального благополуччя населення, його соціальна та правова захищеність та інші. Відповідно і заходи протидії корупції мають вироблятися і прийматися в економічній, політичній, правовій площині. Крім реформування системи державного управління, реалізації нових підходів до розуміння ролі і місця в суспільстві інститутів місцевого самоврядування, особливо важливими залишаються організаційно-правові заходи, спрямовані безпосередньо на усунення умов поширення і поглиблення корупції в суспільстві та боротьбу з її проявами. Корупція як суспільно небезпечне явище породжує цілий спектр інших явищ: підриває авторитет держави, завдає шкоди утвердженню демократичних основ управління суспільством, побудові та функціонуванню державного апарату; суттєво обмежує конституційні права і свободи людини і громадянина; порушує принципи верховенства права; призводить до гальмування та викривлення соціально-економічних реформ; порушує встановлений порядок здійснення повноважень посадовими особами органів державної влади, місцевого самоврядування, органів управління приватного сектору [1, с.123].

Фактори соціально-психологічного, морального характеру також суттєво впливають на поширення корупції в державі. До них можна віднести масовий психологічний стрес, який пережило населення в ході проведення реформ, втративши всі накопичення, ставши головною жертвою приватизації, в результаті якої з'явився надбаваті та „нові бізнес“. На зміну традиційним моральним нормам з'явився

культ грошей, багатства, розкоші, якій в умовах низького рівня розвитку економіки і відсутності можливості самореалізації на великому ринку визначає масову готовність розбагатіти за будь-яку ціну. Підготовлена Інститутом соціології НАН України і опублікована в 2006 році книга „Українське суспільство 1994-2005: соціологічний моніторинг” містить невітні, якщо не шокуючі, дані: 77% анкетованих вважали, що більшість людей здатні вчинити нечесно заради вигоди; чесні люди є такими тільки з огляду викриття, а не через свої принципи. Поглиблений аналіз проблеми протидії корупції дозволив дійти висновку, що її поширеність в Україні обумовлена організаційно-правовими, економічними та соціально-політичними факторами. На нашу думку, подальша „тінізація” економіки породжує та характеризує рівень корупції, а кримінальна та адміністративна статистика констатує лише результати боротьби з нею. У першу чергу, не існує недосконалості чинного антикорупційного законодавства [1].

Зростання корупції в державі значною мірою обумовлено також слабкою правовою захищеністю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Адміністративно-правовий механізм боротьби з корупцією включає у себе встановлення норм права, які закріплюють вчинення корупційних діянь, а також заходів адміністративної відповідальності у випадку їх скоєння, визначення переліку суб'єктів боротьби з корупцією та їх повноважень [3, с.169].

Забезпечення захисту прав і свобод громадян від корупційних посягань, особливо у сферах реалізації права власності, підприємницької діяльності, фінансових, соціально-економічних причин та умов, що сприяють злочинності та корупції, є одним із пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів.

Серед основних заходів тут можна виділити:

- аналіз причин невідповідності надходження доходів до бюджету України динаміці показників економічного та соціального розвитку України;

- встановлення граничних розмірів комерційної (торговельної) надбавки та винагороди посередникам, які займаються збутом продукції суб'єктів господарювання;

- аналіз причин неефективного виконання частини нормативно-правових актів;

- забезпечення здійснення заходів щодо посилення внутрішнього відомчого контролю за вікритістю і прозорістю в роботі органів виконавчої влади, усунення причин та умов, що сприяють

вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією і т.д.

У 2006 році у сфері корупційних діянь кількість викритих злочинів становила 1864. При цьому треба мати на увазі, що поряд зі зростанням обсягів товарооборотів і капіталу, що є процесом об'єктивним, ця проблема буде і надалі загострюватися, якщо не вжити кардинальних заходів. Аналіз наявних матеріалів свідчить, що значна кількість високоліквідної продукції експортується з України на адресу іноземних фірм, при цьому частина валюти експортерам не повертається і незаконно зберігається на рахунках закордонних банків. Валюта з офшорних зон, як правило, не надходить по тих контрактах, які укладені за попередньою домовленістю між українським експортером та іноземною фірмою. Багатоукладність економіки, можливість переходу права власності з однієї її форми в іншу створюють умови для безпосереднього або лобістського тиску на чиновницький апарат із метою правового оформлення таких змін, а також участі самих чиновників та їх родичів у розподілі власності. Все це створює обстановку „в'язкої” тяганини при вирішенні питань приватизації, формує підґрунтя для корупції. Зрушення ситуації на краще у вирішенні зазначених проблем потребує від виконавчої та законодавчої влади неординарних заходів із наведення законності та порядку в економіці й, у першу чергу, посилення контрольних, фінансових і владних функцій.

Протидія корупції в державі має перш за все регламентуватись відповідним законодавством. Важливим нормативним актом у цій сфері є Закон України „Про боротьбу з корупцією”, який визначає правові та організаційні засади запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь. Відповідно до статті 3 адміністративна відповідальність суб'єктів корупційних діянь та інших правопорушень регулюється саме цим Законом. Тобто він фактично є галузевим документом прямої дії. Вивчення нормативних та наукових джерел дозволяє констатувати, що особливостями адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення є:

1. Особлива нормативна підстава виникнення адміністративної відповідальності за корупційне діяння (наявність спеціального закону).
2. Особлива фактична підстава виникнення адміністративної відповідальності за корупційне діяння. Відповідальність за скоєння корупційного правопорушення може настати лише за наявності в діях особи юридичного складу корупційного діяння або іншого

правопорушення, пов'язаного з корупцією.

3. Особливості юридичного складу корупційного правопорушення [4, с.195].

Отже, головним базисом очищення суспільства від корупції є запровадження демократичних засад у сфері суспільного життя, впровадження правової культури серед населення, чітко визначення меж державного регулювання економіки. Стратегія профілактики корупційних діянь в економічній сфері полягає у виведенні частини економіки, яка перебуває в тіньовій сфері, на легальне існування. Така стратегія може розгорнутися за умов удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємств та спрощення порядку стягнення податків.

Пронесу протидії корупційним проявам потрібен комплексний підхід на основі відповідного детального аналізу та побудови системи, що передбачатиме участь державних органів і громадськості. Серед напрямків протидії корупції можна виділити вдосконалення законодавчої бази; запобігання корупції; виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень; забезпечення покарання осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень; поновлення порушених корупційними діяннями законних прав та інтересів осіб; усунення наслідків корупційних діянь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гладун З.С. Адміністративне право України: навч. посіб. / З.С. Гладун. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 579 с.
2. Камлик М.І. Напрями протидії корупції в Україні // <http://www.akmf.org/wbook/563.htm>
3. Гладун З.С. Адміністративне право України: навч. посіб. / З.С. Гладун. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 579 с.
4. Заброда Д.Г. Види адміністративно караних корупційних правопорушень / Д.Г. Заброда // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. – Дніпропетровськ. – 2005. – №2(11). – с. 191-199.

2.
3.
4.